

Mágnes szelepek méretezése

A mágnes szelep helyes kiválasztása azért szükséges, mert ez végülis meghatározza egy rendszer helyes működését, illetőleg annak a tulajdonságait.

A szeleptípus helyes kiválasztásához ismerni kell az üzemi jellemzőket. Az **áramlási tényezőn (Kv)** alapuló számítási módszerhez, amely bizonyítottan nagyon gyakorlatias,

az alábbi tényezőket kell ismerni:

- megkívánt áramlási mennyiség
- áramlási ellenállás
- a folyadék típusa és relatív viszkozitása
- fajlagos tömeg és hőmérséklet

Az áramlási tényező (Kv) definícióját a VDI/VDE 2173 szabvány rögzíti, mely szerint az a szelepen átfolyó 5...30C-os víz mennyisége m³/h-ban, 1 bar nyomáskülönbség hatására (ld. a 8. ábrát).

Miután a közegjellemzőkből a Kv érték meghatározásra került, az egyes szelepszorozatok katalógus oldalairól a megfelelő szelep kiválasztható katalógus

A mágnes szelepek méretezésénél használt paraméterek a következők:

- (tanulmányozza a különböző mértékegységek ISO szerinti átszámítási táblázatát (International Standards Organisation) - I.S. (Nemzetközi mértékrendszer; a katalógus nem tartalmazza)

Nyomás jelölés **P)**
mértékegység **[bar]**
üzemi nyomás

Nyomáskeresés jelölés **(ΔP)**
mértékegység **[bar]**

Nyomáskülönbség a szelep bemenete (P1) és kimenete (P2) között, miközben a folyadék a szelepen keresztül áramlik. ($\Delta P = P1 - P2$).

Átfolyási tényező: jelölés **(Kv)**
mértékegység **[m³/h]**

A közeg fajlagos tömege jelölés **(ρ)**
mértékegység **[Kg/dm³]**

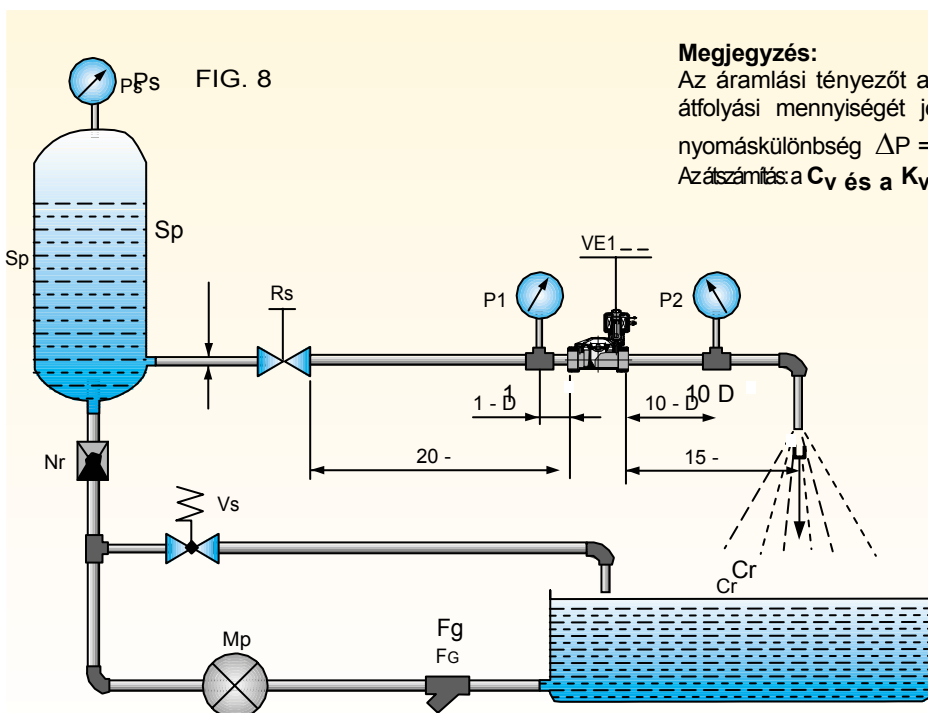
A közeg hőmérséklete jelölés **(t)**
mértékegység **[°C]**

Átfolyási mennyiség: • folyadékokra-jelölés **(Q)**
mértékegység **[m³/h]**

• gázokra jelölés **(Qn)**
mértékegység **[Nm³/h]**

• gőzre jelölés **(Qv)**
mértékegység **[Kg/h]**

Fajlagos térfogat jelölés **(Vs)**
mértékegység **[m³/Kg]**

Megjegyzés:

Az áramlási tényezőt az USA-ban Cv-vel jelölik és a víz átfolyási mennyiségét jelenti gallon/min-ben, miközben a nyomáskülönbség $\Delta P = 1$ psi.

Az átszámítás a **Cv** és a **Kv** értékek között:

$$1 \text{ Kv} = 0.862 \text{ Cv}$$

$$1 \text{ Cv} = 1.16 \text{ Kv}$$

- Fg = rácsos szűrő
- Mp = szivattyú
- Nr = biztonsági szelep
- Sp = tartály
- Ps = statikus manométer

Mágnes szelepek méretezése

Képletekkel:

a) Mágnes szelepek folyadékokra:

Áramlási mennyiség $Q = K_v \cdot \sqrt{\frac{\Delta P}{\gamma}}$ ahol:
 $Q = \text{m}^3/\text{h}$
 $\Delta P = \text{bar}$
 $\gamma = \text{Kg}/\text{dm}^3$

Áramlási tényező: $K_v = Q \cdot \sqrt{\frac{\gamma}{\Delta P}}$

Olyan folyadékoknál, amelyek viszkozitása nagyobb, mint 3°E (22cStokes), a Kv-t a következő formula szerint módosul:

$$C = \frac{\delta \cdot \sqrt{K_v}}{200 \cdot Q} + 1$$

ahol C a viszkozitás módosító tényezője és a fenti képlettel határozható meg.

A képletben:

δ = a folyadék kinematikus viszkozitása cSt-ban

K_v = a szelep áramlási tényezője

Q = áramlási mennyiség m^3/h -ban

$$\Delta P = \gamma \cdot \left(\frac{Q}{K_v} \right)^2$$

Nyomásesés:

b) Mágnes szelepek gázokra:

Ha $\Delta P \leq 1/2 P_1$, akkor a következő képletet használjuk:

Áramlási m. $Q_n = 514 \cdot K_v \sqrt{\frac{P_2}{\gamma n \cdot (273 + t) \cdot \Delta P}}$ ahol:
 $Q_n = \text{Nm}^3/\text{h}$
 $P_1 = \text{bar}$
 $P_2 = \text{bar}$

Áramlási tényező: $K_v = \frac{Q_n}{514} \cdot \sqrt{\frac{(273 + t) \cdot \gamma n}{P_2 - P_1}}$ $t = \text{°C}$
 $\gamma n = \text{Kg}/\text{m}^3$

Nyomásesés: $\Delta P = \frac{(514 \cdot Q_n)^2}{(273 + t) \cdot \gamma n \cdot K_v^2}$

Ha $\Delta P > 1/2 P_1$, akkor a következő

képletet használjuk:
 $Q_n = 757 \cdot K_v \cdot \sqrt{\frac{2}{(273 + t) \cdot \gamma n}}$

c) Mágnes szelepek gőzökre:

Ha $\Delta P \leq 1/2 P_1$, akkor a következő képlet érvényes:
 $Q_v = 1,7 \cdot K_v \cdot \sqrt{\frac{\Delta P}{V_s}}$

Áramlási menny.

where:
 $Q_v = \text{Kg}/\text{h}$
 $\Delta P = \text{bar}$
 $V_s = \text{m}^3/\text{Kg}$

Áramlási tényező: $K_v = \frac{Q_v}{31,7} \cdot \sqrt{\frac{V_s}{\Delta P}}$

Nyomásesés:

$$\Delta P = V_s \cdot \frac{Q_v^2}{(31,7 \cdot K_v)^2}$$

Ha $\Delta P > 1/2 P_1$, akkor a következő képlet érvényes:

$$Q_v = 22,4 \cdot K_v \sqrt{\frac{P_1}{V_s}}$$

Megjegyzések:

- Amennyiben a nyomásesés nem ismert, akkor használjuk a következő gyakorlati megközelítést:
  - Folyadékokra, szabad kifolyás esetén: $\Delta P = 90\%$ a (P_1) -re vonatkoztatva.
  - Gázokra soha ne használjunk ΔP több mint 50%-t az abszolút bemeneti nyomásnak, mivel a túlzott nyomásesés hibás áramlási tényezőt eredményezhet. A legtöbb esetben a ΔP a bemeneti nyomás 10%-nak vehető
- A fajlagos térfogat (V_s) száraz, telített gőzre, ld a 3. ábrán táblázatát

Grafikus méretezés:

A számtani méretezésen túlmenően, az átáramlási mennyiség (Q) vagy más értékek a következő diagramok segítségével is meghatározhatók.

1. diagram: folyadékokra (3°E-ig) (24. oldal)

Példa: Víz (γ_1). A Q meghatározása szükséges, egy szelepre vonatkozóan, amelynek a K_v értéke :0.6; $P_1 = 15$ bar és a nyomásesés $\Delta P = 9$ bar.

Vonalat köti össze "fajlagos tömeg" skáláján az 1 és a „ K_v ” egyenes 0.6 pontot, valamint a segédegyenest. A segédegyenes pontját össze kell kötni a 9. ponttal a ΔP egyenesen.

Az egyenes vonal a segédegyenes és a nyomásesés skála között a „ Q ” skálát az 1,8 értéknél metszi, így az átfolyási mennyiség 1,8 m^3/h .

2 diagram: gázok (25. oldal)

Példa: levegő ($\gamma n = 1.3$). meghatározandó a Q_n a köv. paraméterek

mellett: $t = 20^\circ\text{C}$, $K_v = 0.6$; $P_1 = 12$ bar; $DP = 3$ bar.

A 20 pontot a hőmérsékleti skálán és az 1.3 pontot a fajlagos tömeg skáláján egyenessel összekötjük és az tovább húzzuk a segédegyenesig. Ezt a pontot össze kell kötni a 0.6 ponttal a „ K_v ” skálán, majd meghosszabbítani a második

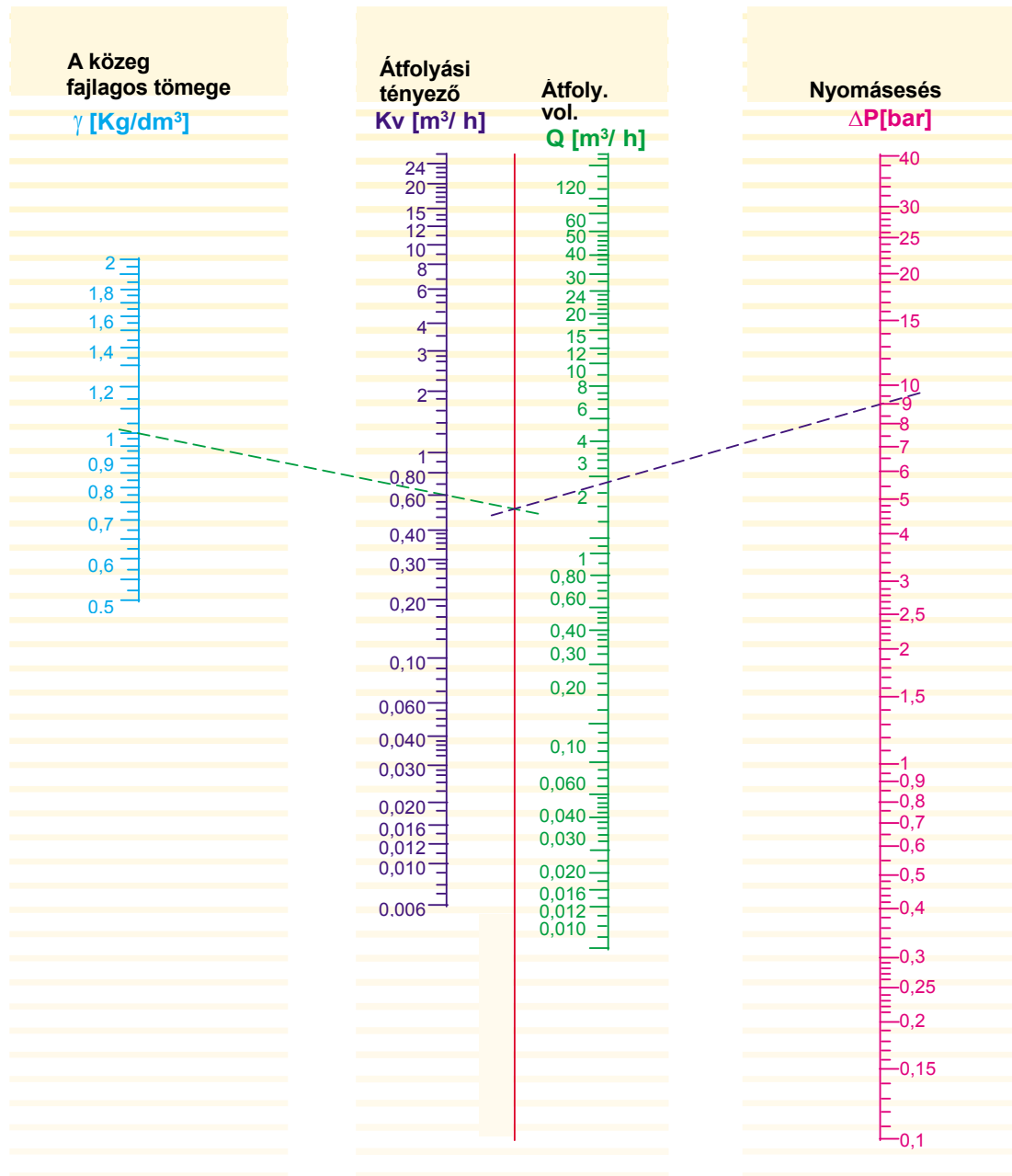
segédegyenesig. Ezt a pontot össze kell kötni azzal a ponttal a harmadik segédvonalon, amelyet a „ P_1 ” (12 bar) görbe és a nyomásesés „ ΔP ” (3 bar) görbe metszéspontja jelöl ki. Az egyenes, amely a két pontot összeköti, jelöli az áramlási mennyiséget a „ Q_n ” skálán, amely 80 Nm^3/h .

3. diagram: száraz, telített gőz - (26 oldal)

Példa: „ Q_v ” meghatározása, ha $P_2 = 5$ bar; $\Delta P = 2$ bar; $K_v = 0.5$. Ugyanazt az eljárást alkalmazva, mint az 1. diagramnál, a különböző pontokat összekötve, a „ Q_v ” = 36 kg/h .

Természetesen a grafikus módszernek pontossága a hibák (leolvasási-, metszéspontok hibái) összeadódása miatt lényegesen rosszabb. Ezért a grafikus módszer eredményeit számítással célszerű ellenőrizni.

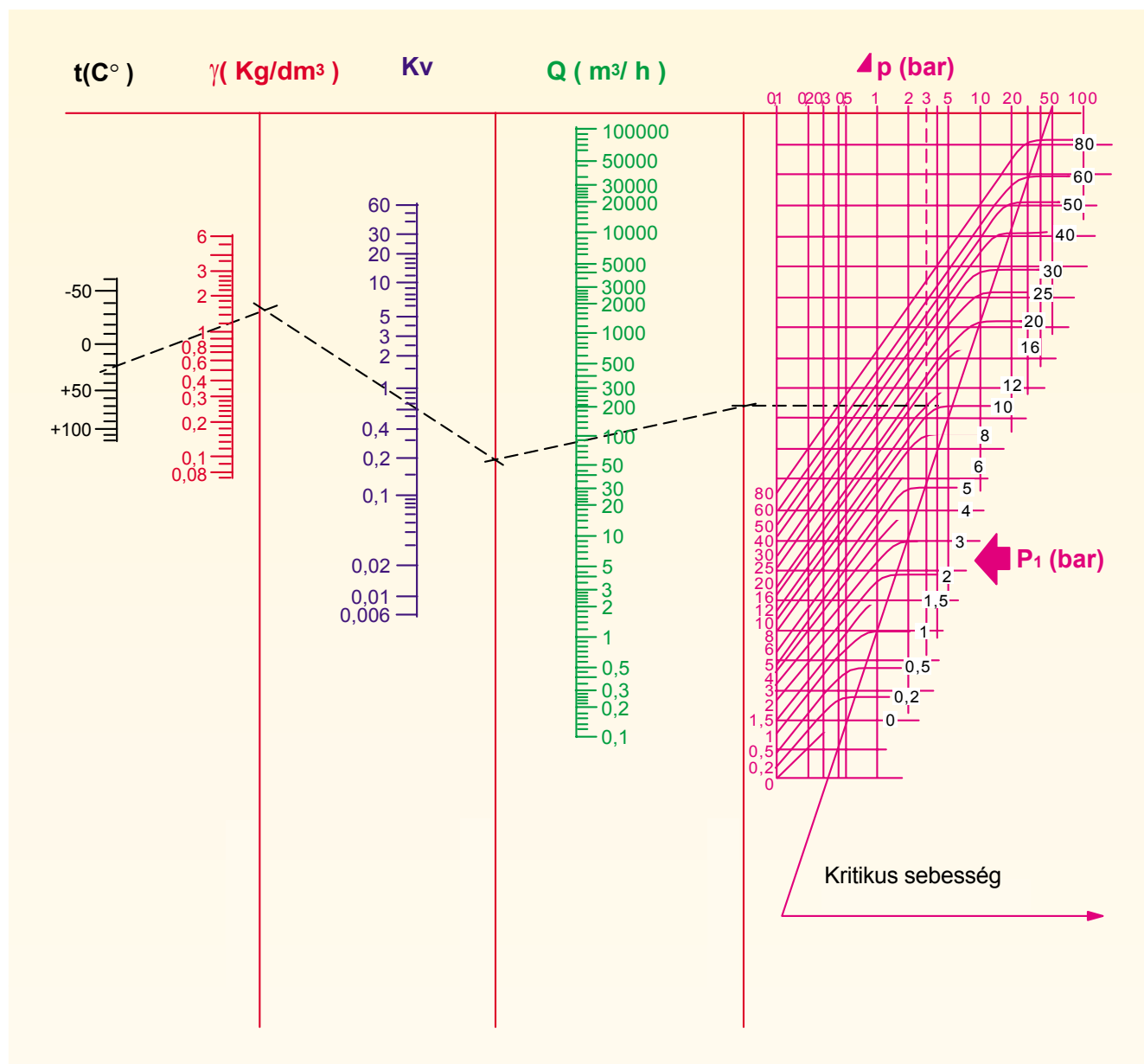
1. diagram folyadékokra (3°E-ig)

Leggyakoribb folyadékok fajlagos tömegei ($\gamma = \text{Kg/dm}^3$) - ($t = 15^\circ\text{C}$ - $P = 760\text{mm Hg}$)

Acetone	0,79	Benzenol	0,90	Naphtha	0,76
Water	1,00	Beer	1,02	Pentane	0,63
Sea water	1,02	Hexane	0,66	Vegetable oil	0,92
Ethyl alcohol	0,79	Ethane	0,68	Hydraulic oil	0,92
Methyl alcohol	0,81	Diesel oil	0,70	Wine	0,95
Petrol	0,68	Milk	1,03		

2. diagram gázokra

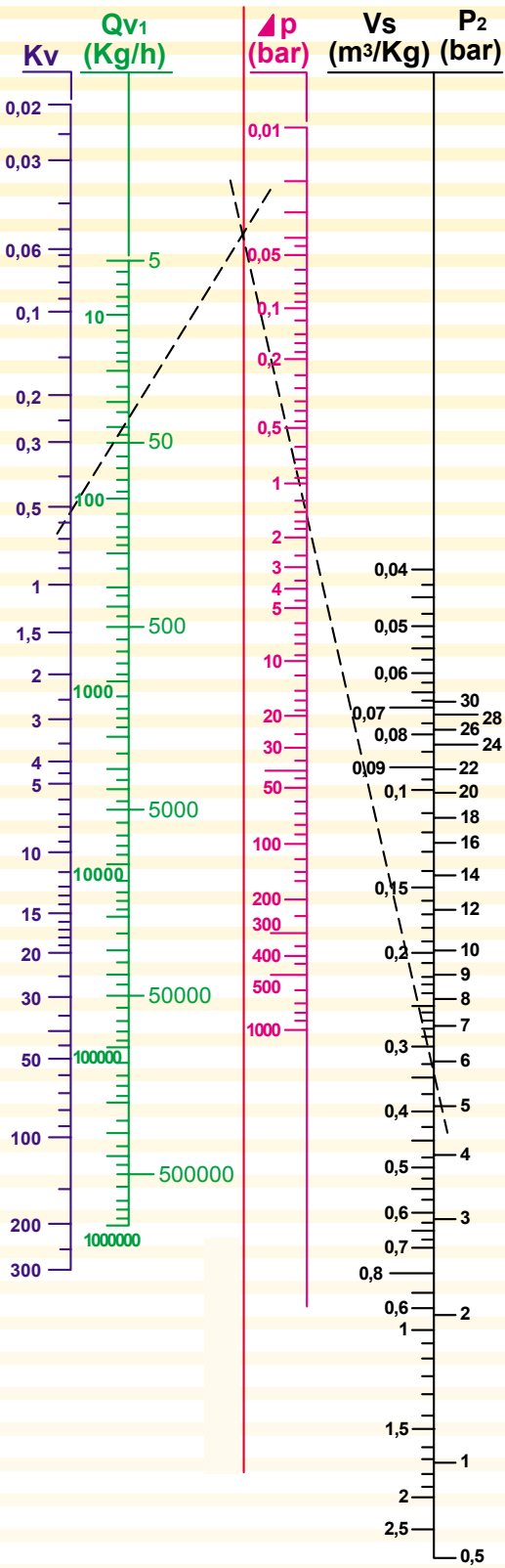

t = közeg hőmérséklet   γ N = fajlagos tömeg   Kv = átfolyási tényező   Qn = átfolyás   Δp = nyomásesés   P₁ bemeneti nyomás

Leggyakoribb gázok fajlagos tömegei (γ = Kg/m³) - (t = 0°C - P = 760mm Hg)

Acetylene	1,176	Helium	0,179	Natural gas	0,723
Carbon dioxide	1,965	Ethane	1,035	Methane	0,722
Air	1,293	Ethylene	1,259	Carbon monoxide	1,250
Argon	1,78	Hydrogen	0,089	Oxygen	1,429
Nitrogen	1,255			Propane	1,52
Butane	2,00			Steam	0,805

3. diagram: telített gőz

Kv = átfolyási tényező

Qv = Átfolyási mennyiség

Δp = Nyomásesés

Vs= Fajlagos térfogat

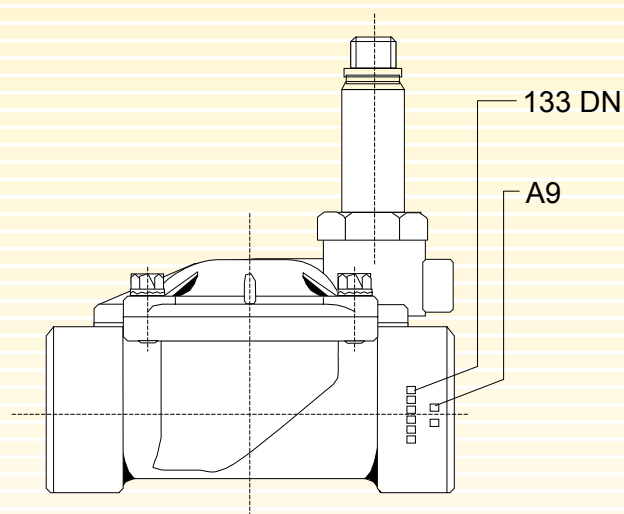
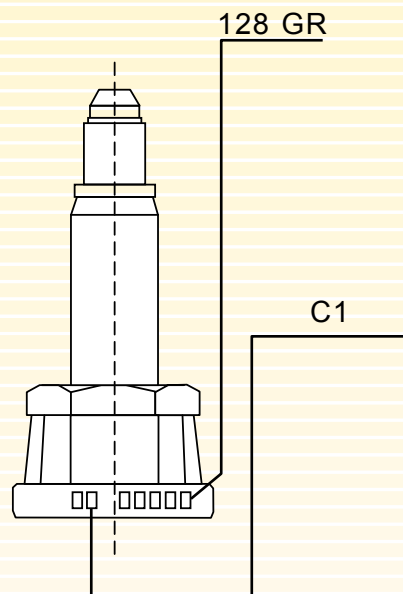
P2= Kimenő nyomás

Gőz (száraz, telített) adatok

P ₂ bar	Temp. °C	Vs m ³ /Kg	P ₂ bar	Temp. °C	Vs m ³ /Kg
0,01	6,6	131,6	11	183,2	0,181
0,02	17,1	68,3	12	187,1	0,176
0,03	23,7	46,5	13	190,7	0,155
0,04	28,6	35,5	14	194,1	0,144
0,05	32,5	28,7	15	197,4	0,135
0,06	35,8	24,2	16	200,4	0,126
0,08	41,1	18,5	17	203,4	0,119
0,1	45,4	15,0	18	206,2	0,113
0,2	59,7	7,80	19	208,8	0,107
0,3	68,7	5,33	20	211,4	0,102
0,4	75,4	4,07	22	216,2	0,093
0,5	80,9	3,30	24	220,8	0,085
0,6	85,5	2,79	26	225,0	0,079
0,7	89,5	2,41	28	229,0	0,073
0,8	93,0	2,13	30	232,8	0,068
0,9	96,2	1,91	32	236,4	0,064
1,0	99,1	1,73	34	239,8	0,060
1,5	110,8	1,18	36	243,1	0,057
2,0	119,6	0,90	38	246,2	0,053
2,5	126,8	0,73	40	249,2	0,051
3,0	132,9	0,62	45	256,2	0,045
3,5	138,2	0,53	50	262,7	0,040
4,0	142,9	0,47	55	268,7	0,036
4,5	147,2	0,42	60	274,3	0,033
5,0	151,1	0,38	65	279,6	0,030
5,5	154,7	0,35	70	284,5	0,028
6,0	158,1	0,32	80	293,6	0,024
6,5	161,2	0,30	90	301,9	0,021
7,0	164,2	0,28	100	309,5	0,018
7,5	167,0	0,26	150	340,5	0,011
8,0	169,6	0,25	200	364,2	0,006
8,5	172,1	0,23	225	374,0	0,003
9,0	174,5	0,22			
9,5	176,8	0,21			
10,0	179,0	0,20			

Gyártási adatok (a szeleptestbe ütve)

Hónap	Kód	Ev	Kód
January	A	1995	5
February	B	1996	6
March	C	1997	7
April	D	1998	8
May	E	1999	9
June	F	2000	0
July	G	2001	1
August	H	2002	2
September	I	2003	3
October	L4	2004	4
November	M	2005	5
December	N	2006	6

Közeg kompatibilitási táblázat

1= jó 2 = kielégítő

N.B. valamennyi közeg környezeti hőmérsékletű, hacsak más hőmérséklet nincs megadva

KÖZEG	ANYAG						
	Nemesacél	Sárgaréz	NBR	VITON	EPDM	NEOPRENE	RUBY TEFLON
Acetone	1	1	-	-	1	-	1
Air	1	1	1	1	1	1	1
Ammonia	1	-	-	-	-	1	1
Animal oil	1	1	1	1	-	-	1
Amyl acetate	1	2	-	-	-	-	1
Amyl alcohol	1	2	-	2	1	2	1
Argon	1	1	-	1	1	-	-
Sőr	1	1	1	1	1	1	1
Borax	1	1	2	1	1	-	1
Boric acid	1	2	1	1	1	1	1
Bután gáz	1	1	1	1	-	2	-
Bután gáz	1	1	1	1	-	-	-
Butyl alkohol	1	2	1	1	-	1	1
Butylene	1	1	-	1	-	-	1
Calcium bisulphite	1	2	1	1	-	1	1
Calcium chloride	1	2	1	1	1	1	1
Széndioxid - CO2	1	1	1	2	-	-	1
Chlorobenzene	1	2	-	1	-	-	1
Kávé	1	1	1	1	1	1	1
Cyclohexane	1	1	1	1	-	-	1
Diesel olaj	1	1	1	1	-	-	1
Desztillált víz	1	2	1	2	1	1	1
Dry bromine	1	1	-	2	-	-	1
Ethyl alcohol	1	2	1	-	1	1	1
Ethyl chloride	1	2	1	1	1	-	1
Ethylene glycol	1	2	1	1	1	1	1
Formic acid	1	2	-	-	-	1	1
Tüzelő olaj	1	1	1	1	-	-	1
Gyüölcslé	1	2	1	1	-	1	1
Ivóvíz	1	1	1	2	1	1	1
Glycerol	1	2	1	1	1	1	1
Glikol	1	2	1	1	1	1	1
Glucose	1	1	1	1	1	1	1
Helium	1	1	1	1	1	1	-
Heptane	1	1	1	1	-	-	1
Hexane	1	2	1	1	-	-	1
Hydrogen	1	2	1	1	1	1	-
Isoxathian	1	1	1	1	-	-	1
Kerosine	1	1	1	1	-	-	1

1= jó 2 = kielégítő
KÖZEG

N.B. valamennyi közeg környezeti hőmérsékletű, hacsak más hőmérséklet nincs megadva
ANYAG

KÖZEG	ANYAG						
	Nemesacél	Sárgaréz	NBR	VITON	EPDM	NEOPRENE	RUBY TEFLON
LPG gas	1	1	1	1	-	-	1
Metán gáz	1	1	1	1	-	-	-
Methyl acetate	1	1	-	-	-	-	1
Methyl alcohol	1	2	1	-	1	1	1
Methyl chloride	1	1	-	1	-	-	1
Methyl-ethyl-ketone	1	1	-	-	1	-	1
Tej	1	2	1	1	1	1	1
Ásványolaj	1	1	1	1	-	2	1
Naphtha	1	2	2	1	-	-	1
Földgáz	1	1	1	1	-	-	-
Neon	1	1	1	1	1	1	-
Nitrogen	1	1	1	1	1	1	1
Oxygen	1	1	-	1	1	1	-
Ozone	1	1	-	1	1	-	-
Paint	1	1	-	1	-	-	1
Palmitic acid	1	2	-	1	-	2	1
Pentane	1	1	1	1	-	-	1
Perchloroethylene	1	2	2	1	-	-	1
Petrol	1	1	1	1	-	-	1
Petroleum	1	2	1	1	-	-	1
Phenol	1	2	-	1	-	-	1
Potassium chloride	1	2	1	1	1	1	1
Propane gas	1	1	1	1	-	-	-
Propyl alcohol	1	1	1	1	1	1	1
Tengervíz	1	2	1	1	1	1	1
Szilikon olaj	1	1	1	1	1	1	1
Soap solution	1	1	1	1	1	-	1
Sodium bicarbonate	1	2	1	1	1	1	1
Gőz 140°C	1	1	-	2	1	-	1
Gőz 180°C	1	1	-	-	1	-	1
Tartaric acid	1	1	1	1	-	-	1
Toluene	1	1	-	2	-	-	1
Trichloroethane	1	2	-	1	-	-	1
Trichlorethylene	1	2	-	1	-	-	1
Növényolaj	1	2	1	1	-	-	1
Vínegar	1	2	-	1	-	2	1
Wet bromine	1	2	-	2	-	-	1
Xylene	1	1	-	1	-	-	1